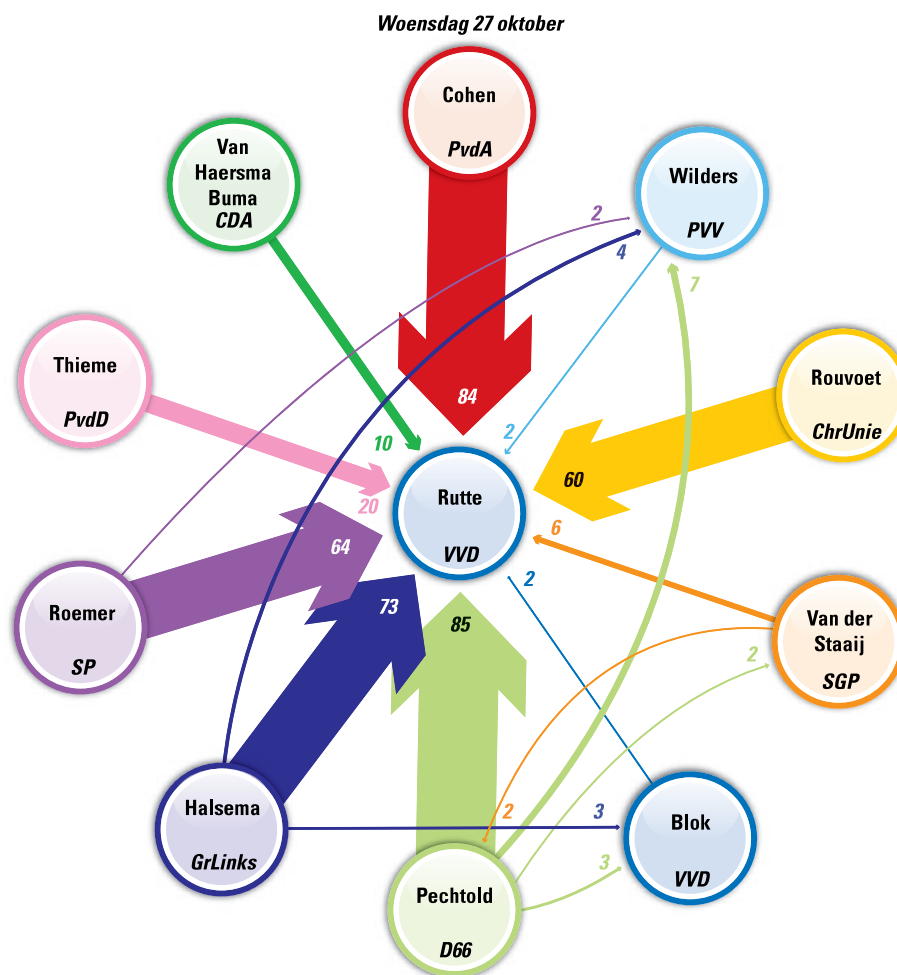
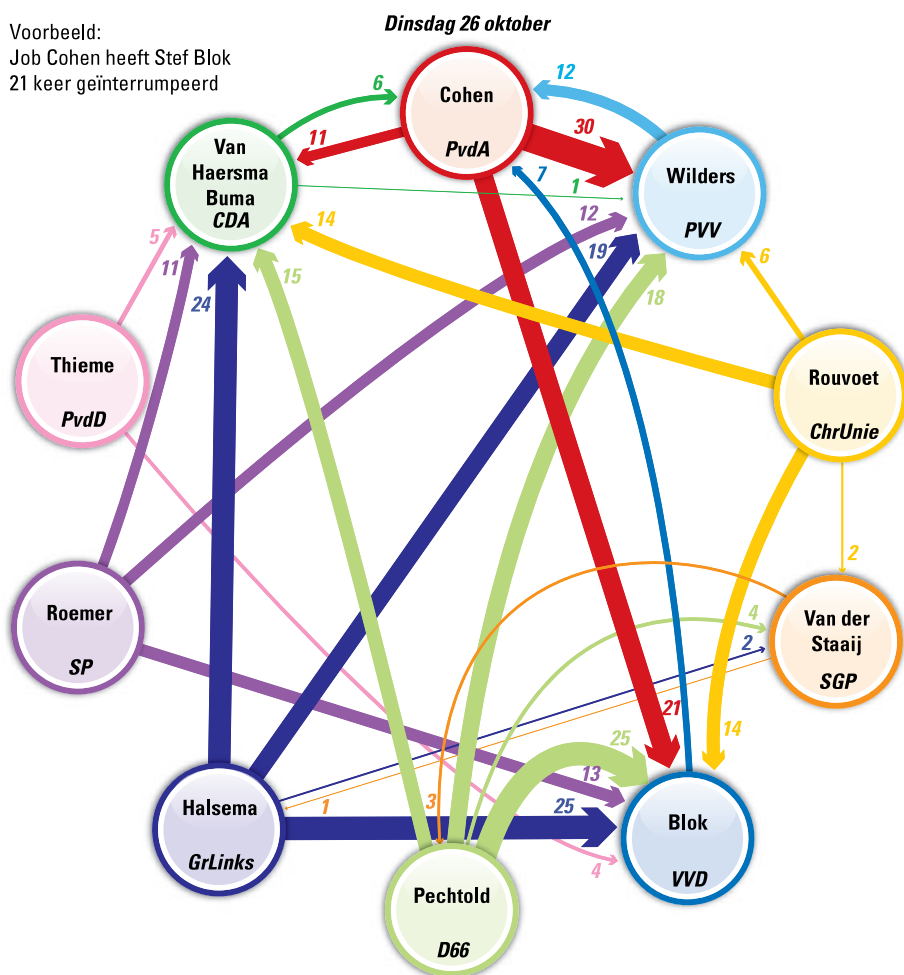

Kabinet-Rutte Politieke verhoudingen zijn veranderd; premier beticht van discriminatie in paspoortkwestie

Wie geïnterrumpeerd wordt, heeft macht. En wie geen vragen krijgt, is ongevaarlijk

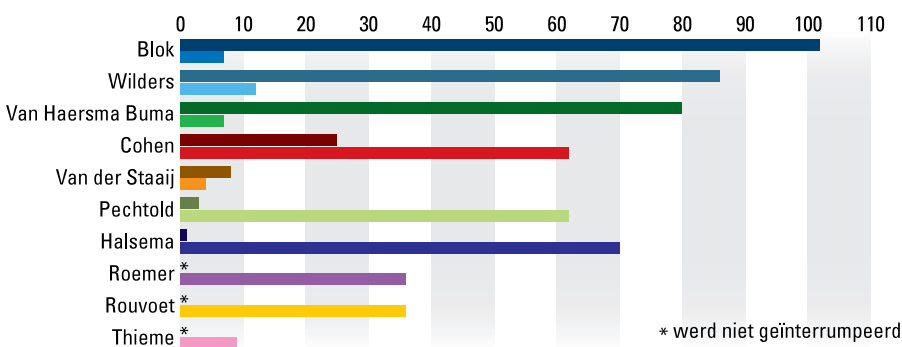
Aantal interrupties tijdens debat over regeringsverklaring

Voorbeeld:
Job Cohen heeft Stef Blok
21 keer geïnterrumpeerd

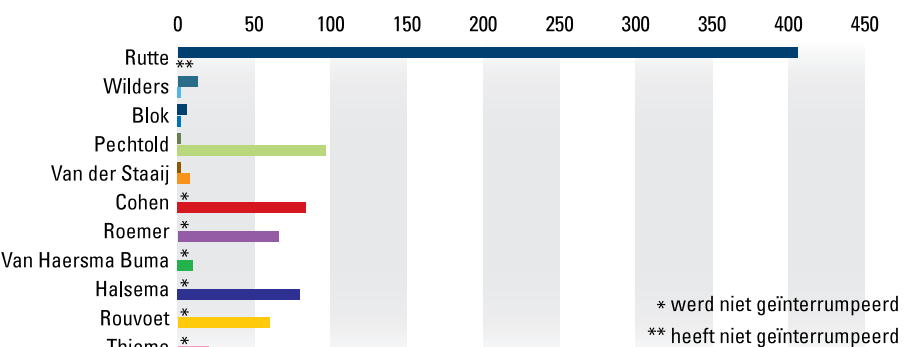
Totaal aantal keren dat de spreker (bijvoorbeeld Stef Blok) ...

■ ... geïnterrumpeerd is ■ ... geïnterrumpeerd heeft

Totaal aantal keren dat de spreker (bijvoorbeeld Alexander Pechtold) ...

■ ... geïnterrumpeerd is ■ ... geïnterrumpeerd heeft

NRC 281010 / FG, RL / Bron: UvA

➤ Wie zegt wat in de Tweede Kamer, tegen wie en wanneer? Het informatica-instituut van de Universiteit van Amsterdam brengt in kaart hoe vaak politici elkaar in de rede vallen. Het schema hierboven toont de interacties van dinsdag en gisteren. Meer over dit project op politicalmashup.nl

Oppositie wil meer dan één hand

Ook de PvdA wil dat het staatshoofd een kleinere rol speelt. Maar „een paar vervelende gesprekken” op het paleis is niet genoeg om Wilders te steunen.

Door onze redacteurs
PIETER VAN OS en
BARBARA RIJLAARSDAM

DEN HAAG, 28 OKT. Nieuwe politieke verhoudingen, oké. Minderheidskabinet, bijzonder. Maar de vraag blijft: wat betekent het in de praktijk? Na twee dagen Kamerdebat waarin deze vraag centraal stond, leek uiteindelijk iets van een antwoord in zicht te komen. Moment van handeling: de stemmingen. De kwestie: het staatshoofd in de regering. Vraag: moet 'de koning' daar niet eens uit?

PVV-leider Geert Wilders had de vraag opgeworpen. Bekend was dat erkende voorstanders van deze staatsrechtelijke wijziging hem

zouden steunen. De coalitiepartners gingen tegen stemmen, ook dat was duidelijk. De vraag was: wat doet de PvdA? Zou een minderheidsregering al direct na de regeringsverklaring een haar onwelgevallig voorstel moeten accepteren? En gaf dit dus een beeld van de nieuwe politieke praktijk in Nederland?

Nee. Officieel vindt de PvdA dat de politieke verantwoordelijkheid van het staatshoofd kleiner moet, maar gisteren deed dat er even niet toe. De fractie stemde tegen, de motie werd daardoor verworpen. De motie was „te smal”, het had ook over de rol van het staatshoofd in de formatie moeten gaan.

Maar diep in de nacht gaf een PvdA-Kamerlid een andere verklaring voor de nee-stem van haar en haar fractiecollega's: „Ja, hoor eens. Wij gaan niet voor stemmen omdat Wilders een paar vervelende gesprekken heeft gevoerd met de koningin. Kom nou.”

De oppositiepartijen hebben de

afgelopen twee dagen voortdurend de bereidwilligheid tot samenwerking getest van het minderheidskabinet en gedoogpartner Wilders. De antwoorden die zij kregen, bemoedigden hen niet. Tegelijk laat het werkelijke motief van de PvdA achter de afwijzing van de staatshoofdmotie zien dat

‘Het was een verademing’

Halsema over stijl van Rutte

één hand niet genoeg is voor een handreiking. Een kabinet dat luistert naar de wensen van een oppositie is ongewoon, zeker, maar een oppositie die voor beoogde resultaten de aversie tegen een semicoalitiepartij als de PVV opzij zet, vraagt ook om een bereidwilligheid die ongewoon is.

Het is daarom na twee dagen debat nog steeds de vraag wat werke-

lijk anders wordt. Komt er inderdaad meer dualisme, zoals de regeringspartijen aankondigden? Of, zoals Wilders aankondigde: een „feest van de democratie”?

De premier wist het natuurlijk ook nog niet. Maar hij maakte wel duidelijk dat de oppositie kan proberen iets te veranderen aan de coalitieafspraken, maar dat daarvoor wel instemming is vereist van coalitiepartners én gedoogpartner PVV. Sterker, de drie partijen zullen wekelijks overleg voeren, kondigde Rutte aan. De teleurstelling in de oppositiebanken was bijna tastbaar. „De uitdrukking is ‘je geeft ze een vinger en ze nemen de hele hand’. U geeft een hand en we houden nog geen vinger over”, concludeerde ChristenUnie-leider André Rouvoet.

Veel hangt natuurlijk af van de houding van de PVV. Zal die partij echt steun mobiliseren voor plannen waar de regeringspartijen niets voor voelen? Wilders deed niets om de oppositie het gevoel te

geven dat er iets te onderhandelen viel. „Zuur links begrijpt er niets van”, zei hij toen het over de nieuwe politieke verhoudingen ging.

Stijl speelt natuurlijk ook een rol. In weerwil van de teleurstelling die de premier creëerde, bood hij met zijn optreden juist hoop. „Het was een verademing om in debat te zijn met iemand die in ieder geval probeert antwoord te geven”, zei Femke Halsema. Vriend en vijand vonden hem opgewekt, spontaan en welbespraakt. Het zorgde voor een ontspannen tweede debatdag; de zaal schoot geregeld in de lach. Zoals bij Ruttes opmerking dat hij „uiteraard” met staatssecretaris Veldhuijzen van Zanten (Volksgezondheid, CDA) over haar dubbele paspoort had gesproken. De premier keek, quasi hulpeloos, achterom: „We hebben toen de zaak met elkaar besproken, hè, Marlies?” En toen niet meteen een antwoord kwam van haar kant, commandeerde hij smekend: „Zeg ja!”